

Sygn. akt IV CZ 108/17

POSTANOWIENIE

Dnia 6 lutego 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z wniosku M. C.
przy uczestnictwie [...]
o stwierdzenie zasiedzenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 lutego 2018 r.,
zażalenia wnioskodawcy
na postanowienie Sądu Okręgowego w G.
z dnia 31 maja 2017 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego
w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 31 maja 2017 r. Sąd Okręgowy w G. uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 25 sierpnia 2016 r. uwzględniające wniosek o stwierdzenie zasiedzenia służebności przechodu i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W motywach rozstrzygnięcia wskazał, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, zaniechał bowiem rozważenia czy osoby na rzecz których stwierdził zasiedzenie nie dysponują tytułem prawnym do korzystania w odpowiednim zakresie z nieruchomości objętej wnioskiem. W szczególności nie ocenił, jakie znaczenie dla możliwości stwierdzenia zasiedzenia służebności gruntowej miało ustanowienie praw w § 6 umowy sprzedaży z dnia 10 września 1931 r. Wskazał, że w toku ponownego rozpoznania sprawy rzeczą Sądu Rejonowego będzie dokonanie wykładni § 6 umowy sprzedaży i rozważenie, czy uprawnienia z niego wynikające miały charakter rzeczowy czy też obligacyjny. Stwierdził, że koniecznym będzie również poczynienie ustaleń i rozważań w oparciu o obowiązujący ówczesnie stan prawny co do charakteru i skuteczności ustanowienia danego prawa oraz prześledzenie zmian prawodawstwa w tym zakresie poczynawszy od 1931 r. i rozważenie czy prawo to nadal istnieje.

W zażaleniu na to postanowienie wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 386 § 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 378 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Wskazując na te zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono, iż kognicja Sądu Najwyższego, jako sądu rozpoznającego zażalenie na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest wąska, ograniczając się wyłącznie do ustalenia, czy istniały procesowe podstawy do wydania orzeczenia kasatoryjnego czy też sąd odwoławczy popełnił błąd przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej, jako odpowiadającej jednej z podstaw orzeczenia kasatoryjnego i poszukiwał podstaw uchylenia orzeczenia poza katalogiem wskazanym w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Oznacza to, że Sąd Najwyższy rozpatrując zażalenie weryfikuje jedynie, czy

doszło do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.), bądź też czy miała miejsce nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.). Zażalenie nie jest natomiast środkiem prawnym służącym badaniu materialnoprawnej podstawy zaskarżonego orzeczenia, a poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego pozostaje prawidłowość stanowiska prawnego sądu odwoławczego co do meritum (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014 r., nr A, poz. 4 i z dnia 21 maja 2015 r., IV CZ 10/15, nie publ.). Zarzuty naruszenia art. 378 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i 385 w zw. z 13 § 2 k.p.c. uchylają się zatem spod kontroli Sądu Najwyższego, jako nie uwzględniające zakresu kognicji tego Sądu rozpatrującego zażalenie na orzeczenie kasatoryjne.

Ubocznie tylko stwierdzić należy, że sąd drugiej instancji rozpoznając sprawę na skutek apelacji, nie jest związany podniesionymi w niej zarzutami naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55).

Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy interpretowane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia, polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania przez ten Sąd materialnej podstawy żądania albo oceny merytorycznych zarzutów strony, przy bezpodstawnym przyjęciu, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36 i z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2). Wykładnia językowa, systemowa i funkcjonalna tego zwrotu pozwala na przyjęcie, że wszelkie inne wady rozstrzygnięcia, dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy też procesowego (poza nieważnością postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości) nie uzasadniają uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy

do ponownego rozpoznania. Tego rodzaju braki w postępowaniu dowodowym i uchybienia prawu materialnemu popełnione w procesie subsumpcji powinny być w systemie apelacji pełnej załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym. Wielokrotnie również wyjaśniano, że nierozpoznanie istoty sprawy nie jest równoznaczne z niedokładnościami postępowania, polegającymi na tym, że sąd pierwszej instancji nie wziął pod rozwagę wszystkich dowodów, które mogły służyć do należytego rozpoznania sprawy lub nie wyjaśnił wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CZ 16/15, nie publ. oraz z dnia 26 czerwca 2015 r., I CZ 45/15, nie publ.).

Argumentacja Sądu Okręgowego i jego zalecenia co do dalszego postępowania nie potwierdzają nierozpoznania istoty sprawy w przedstawionym rozumieniu tego pojęcia. W analizowanej sprawie Sąd pierwszej instancji orzekł o wniosku o stwierdzenie zasiedzenia służebności przechodu, uwzględniając go. To, że w ocenie Sądu drugiej instancji błędnie zaniechał poczynienia rozważań, jakie znaczenie dla możliwości stwierdzenia zasiedzenia służebności przechodu miało ustanowienie praw w § 6 umowy sprzedaży z dnia 10 września 1931 r., nie oznacza, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy. W postępowaniu apelacyjnym, które - jak wskazano wyżej ma charakter merytoryczny - winny zostać przeprowadzone wszelkie istotne zdaniem Sądu drugiej instancji, czynności, tj. wykładnia postanowień umowy sprzedaży z dnia 10 września 1931 r., poczynienie rozważań w oparciu o obowiązujący ówczesnie stan prawny co do charakteru i skuteczności ustanowienia danego prawa, prześledzenie zmian prawodawstwa w tym zakresie poczynwszy od 1931 r. oraz rozważenie, czy prawo to nadal istnieje i jakie to ma znaczenie dla żądania stwierdzenia zasiedzenia.

Odmierna ocena prawna, nawet jeśli łączy się z potrzebą poczynienia uzupełniających ustaleń, nie upoważnia do przypisania sądowi pierwszej instancji nierozpoznania istoty sprawy, a dowodzi jedynie, że - zdaniem sądu drugiej instancji - istota sprawy została rozpoznana nieprawidłowo. W takim zaś wypadku sąd drugiej instancji zobowiązany jest naprawić dostrzeżone wadliwości i należycie zastosować prawo materialne.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawił zgodnie z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

kc

jw